

Vlinderstand 2014

Inclusief het jaarverslag 2013 van De Vlinderstichting

In 2013 bestond De Vlinderstichting dertig jaar. Het was een mooi jaar met veel hoogtepunten. De vlinders lieten zich van hun beste kant zien en de Nationale Postcodeloterij maakte het mogelijk om in heel Nederland idylles te gaan aanleggen. En we werden door seniorenorganisatie ANBO en omroep MAX uitgeroepen tot Goede doel van het Jaar.

Eén zwaluw maakt nog geen zomer. Zo is het ook met de vlinders. Eén goed vlinderjaar betekent nog niet dat het nu weer goed gaat met de vlinders. Het blijft belangrijk dat terreinbeheerders, provincies en de rijksoverheid rekening met ze blijven houden. Gelukkig blijven duizenden vrijwilligers en donateurs De Vlinderstichting steunen en ook steeds meer bedrijven gaan iets doen voor vlinders. En vele duizenden tonen zich betrokken door ons te volgen ons op facebook en twitter.

In deze Vlinderstand is het jaarverslag van De Vlinderstichting opgenomen. Een logische combinatie, want onze activiteiten zijn zonder uitzondering gericht op onze doelstelling: een natuur vol vlinders en libellen.

Titia Wolterbeek
Directeur

1992 = 100%
2013 = →

Trend vanaf 1992

Bont zandoogje

700%

Kleine vuurvliinder

200%

Klein koolwitje

100%

Klaverblauwtje
Spaanse vlag
Pimpernelblauwtje
Bont zandoogje
Boomblauwtje
Grote vuurvliinder
Bruin dikkopje
Gehakelde aurelia
Koninginnenpage
Oranjetipje
Boswitje
Kleine vuurvliinder
Eikenpage
Bont dikkopje
Bruine vuurvliinder
Veenhooibeestje
Hooibeestje
Icarusblauwtje

Kleine ijsvogelvliinder
Kleine vos
Grote parelmoervliinder
Groentje
Klein koolwitje
Bruin zandoogje
Distelvliinder

Veenbesblauwtje
Klein geaderd witje
Atalanta

Bovenaan deze pagina staat de trend van de vlinders vanaf 1992. Onderaan wordt het aantal waargenomen vlinders in 2013 vergeleken met het aantal in 2012.

- minder/afname
- gelijk/stabiel
- meer/toename

Hoe gaat he

2013 was een prachtig vlinderjaar. Vooral de zomer leverde ons veel vlinders op. Oranje luzernevlinders op de velden, de buddleja vol met kleine vossen, wie herinnert het zich niet?

Een paar soorten waren er toch minder dan in 2012, waarbij vooral de kleine vuurvliinder en bosparelmoervliinder opvielen.

2013 vergeleken met 2012

Oranje luzernevlinder 2e gen

Klaverblauwtje

Spaanse vlag

Veldparelmoervliinder

Donker pimpernelblauwtje

Icarusblauwtje

Eikenpage

Bruine vuurvliinder

Kleine vos

Grote vuurvliinder

Distelvliinder

Kleine ijsvogelvliinder

Veenhooibeestje

Pimpernelblauwtje

Veenbesparelmoervliinder

Grote parelmoervliinder

Argusvliinder

Citroenvliinder

Oranje zandoogje

Koelvinkje

Bruin blauwtje

Zwartsprietdikkopje

Boomblauwtje

Dagpauwoog

Bont dikkopje

Bruin zandoogje

Groot dikkopje

Bruine eikenpage

Oranje luzernevlinder

40.000%

Kleine vos

300%

Argusvliinder

200%

2012 = 100%

2013 = →

Heivlinder

20%

Spiegeldikkopje

minder dan 0,15%

Bruin blauwtje
 Koevinkje
 Groot dikkopje
 Citroenvlinder
 Donker pimpernelblauwtje
 Landkaartje
 Aardbeivlinder
 Heideblauwtje
 Oranje zandoogje
 Veenbospaarmoevlinder
 Kleine paarmoevlinder
 Kommavinder
 Dagpauwoog
 Groot koolwtje
 Zilveren maan
 Heivlinder
 Duinpaarmoevlinder
 Zwartsprietdikkopje
 Geelsprietdikkopje
 Bruine eikenpage
 Gentiaanblauwtje
 Sleedoornpage
 Argusvlinder
 Kleine heivlinder
 Spiegeldikkopje

Gele luzernevlinder
 Kaasjeskruidikkopje
 Veldpaarmoevlinder
 Oranje luzernevlinder
 Bospaarmoevlinder

t met de vlinders?

Vergeleken met 1990 zien we dat veel meer soorten 'in de min' staan. Wel zijn er steeds meer soorten die lijken op te krabbelen. Kunnen we 'niet meer dieper zakken' of begint de vlinderbescherming zijn vruchten af te werpen? Voor een aantal zeldzame soorten (als pimpernelblauwtje, zie de pagina over Blues in the Marshes) werkt alle aandacht zeker positief. En sommige soorten, zoals de gehakkelde aurelia en de koninginnenpage, profiteren van het warmere klimaat. Maar met argusvlinder, spiegeldikkopje en kleine heivlinder gaat het nog steeds onveranderlijk slecht.

Heideblauwtje
 Aardbeivlinder
 Heivlinder
 Boswitje
 Duinpaarmoevlinder
 Gehakkelde aurelia
 Veenbesblauwtje
 Groentje
 Landkaartje

Geelsprietdikkopje
 Klein geaderd witje
 Hooibeestje
 Kommavinder
 Zilveren maan
 Gentiaanblauwtje
 Sleedoornpage
 Bont zandoogje
 Gele luzernevlinder

Kleine paarmoevlinder
 Oranjetipje
 Klein koolwtje
 Bruin dikkopje
 Koninginnenpage
 Groot koolwtje
 Kleine heivlinder
 Kleine vuurvlinder
 Atalanta
 Bospaarmoevlinder

Bruine eikenpage

150%

Sleedoornpage

100%

Bospaarmoevlinder

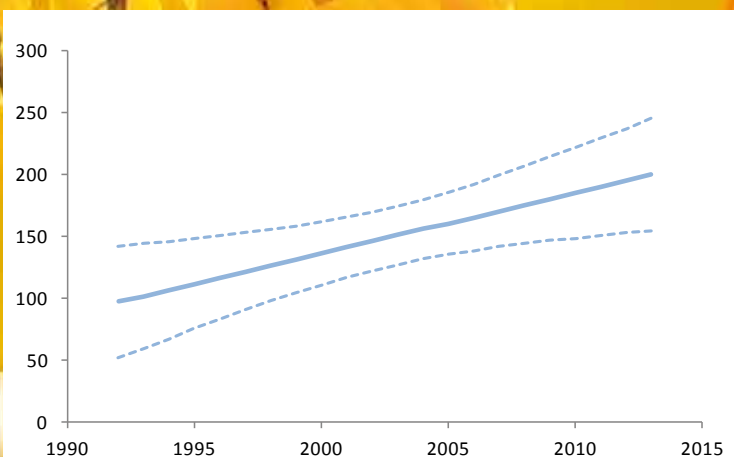
33%

Het gaat goed met het icarusblauwtje. Foto: Kars Veling.

Blauwtjes

Er komen in Nederland acht soorten blauwtjes voor. De meeste zijn zeldzaam en komen alleen op bepaalde plaatsen voor, vaak in natuurgebieden.

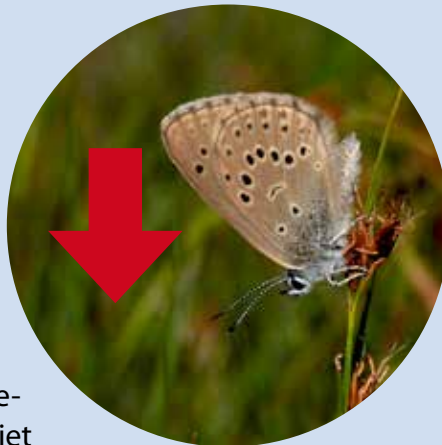
Het totaal aantal blauwtjes in Nederland neemt toe.

Bron: CBS/NEM/De Vlinderstichting

Positief beeld, maar niet voor allemaal!

Als we naar alle blauwtjes samen kijken, zien we een redelijk positief beeld. Vanaf 1992 zien we een duidelijke vooruitgang. Dit geldt echter niet voor alle soorten. Het gentiaanblauwtje blijft een zorgenkindje. Het komt op minder plekken voor en ook de aantallen eitjes en vlinders die worden geteld zijn steeds lager. Ook het heideblauwtje laat vanaf 1992 een negatieve trend zien, maar het lijkt alsof er de laatste tien jaar een lichte verbetering is. In 2013 waren er op sommige plekken die enige jaren geleden geplagd waren, vele duizenden heideblauwtjes aanwezig. Het boomblauwtje komt veel in het stedelijk gebied voor en voelt zich ook prima thuis in uw tuin. Met deze soort gaat het goed.

gentiaanblauwtje.

veenbesblauwtje.

donker pimperlauwtje.

pimpernelblauwtje.

heideblauwtje.

klaverblauwtje.

boomblauwtje.

icarusblauwtje.

Tienvoor12!

De vlinderdiversiteit staat al vele jaren onder grote druk. Ondanks de activiteiten van De Vlinderstichting en ondanks de inspanningen van velen, met name de terreinbeheerders en vrijwilligers, dreigen er echt soorten uit ons land te verdwijnen. Dat mogen we niet laten gebeuren. Met de campagne Tienvoor12! zorgen we ervoor dat in 10 jaar de 12 sterkst bedreigde soorten weer ten minste 10 populaties hebben. De iepenpage is een van die soorten.

De iepenpage

2013 was een goed jaar voor de ernstig bedreigde iepenpage. In Heerlen werd het leefgebied verstevigd en zijn de populaties beter met elkaar verbonden. Goed nieuws was dat de vlinder op nieuwe plekken werd gevonden: bij Maastricht en in Gronsveld. Op enkele plekken waar de vlinder was verdwenen, werden nu weer iepenpages aangetroffen. Heel bijzonder is de ontdekking van twee vlinders bij Winterswijk.

Informatie: www.tienvoor12.nu.

Heerlen: thuisbasis van de iepenpage.

De iepenpage in Heerlen

Heerlen was tot voor kort de enige plek in Nederland waar de iepenpage nog werd aangetroffen. Hier is een consortium opgezet met vrijwilligers, de gemeente Heerlen, Natuurmonumenten en De Vlinderstichting, waarbij de iepenpage symbool staat voor de lokale biodiversiteit. In het voorjaar zijn alle iepen van de stad in kaart gebracht, omdat ze dan het makkelijkst te herkennen zijn. In de zomer zijn deze plekken gecontroleerd op de aanwezigheid van de vlinder en met succes: er zijn nu vijftien plekken op de kaart gezet, waarvan er voorheen maar twee bekend waren. Opvallend was dat vaak lindes in de directe omgeving staan. Met de gemeente zijn strategische plekken uitgekozen waar nieuwe iepen zijn bijgeplaatst. En er is een folder gemaakt om de buurtbewoners te informeren.

De Vlinderstichting is partner in het LIFE+-project Blues in the Marshes. Hierin werken we met Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, waterschap Aa en Maas en de gemeente Heusden samen om meer vochtig schraalgrasland te krijgen, beter leefgebied te ontwikkelen voor het pimpernelblauwtje en bovendien te zorgen dat wateroverlast wordt tegengegaan.

Blues in the Marshes

Blauw in het groen

'Blues' staat voor het pimperlblauwtje, dat in Nederland alleen nog voorkomt in het natuurgebied de Moerputten. En met 'Marshes' worden de zeldzame blauwgraslanden bedoeld, het leefgebied van deze vlinder. Om het pimperlblauwtje te redden, is verbetering en uitbreiding van de aanwezige restanten blauwgrasland van levensbelang. Veel andere planten en dieren, die ook afhankelijk zijn van deze vochtige en voedselarme graslanden, profiteren mee van de maatregelen.

Plaggen en enten: natuurontwikkeling.

In het kader van Blues in the Marshes, dat loopt tot 2018, staan heel veel maatregelen op stapel. Er wordt 170 hectare voormalige landbouwgrond afgegraven, er worden dijken aangelegd en stuwtjes geplaatst. Door kleinschalige maatregelen wordt gezorgd dat op de nieuwe natuur een goed leefgebied voor pimperlblauwtjes ontstaat en dat de juiste mierensoort er voldoende voorkomt. Hiervoor zijn onder andere plaggen met de juiste planten erop verplaatst naar de natuurontwikkelingsgebieden, is maaisel uit de Moerputten uitgestrooid en wordt onderzoek gedaan naar mieren en naar springstaarten, voedsel voor de mieren. Meer informatie: <http://blauw inhetgroen.nl/>, <http://pimperlblauwtje.nl/> en op facebook.

IDYLL

Bloemen voor vlinders, bijen en mensen

Vlinders en bijen hebben het moeilijk en een van de oorzaken is het gebrek aan voedsel. Daarom leggen De Vlinderstichting en de Nederlandse Bijenhoudervereniging, gesteund door de Nationale Postcode Loterij, overal in het land bloemrijke plekken aan. Hier is nectar voor vlinders en bijen te vinden en voor die laatste groep ook stuifmeel. Kleurrijke idylles zijn bovendien heerlijke plekken waar mensen kunnen wandelen, bloemen kunnen plukken en genieten van het kleurige gefladder van vlinders en het gezoem van bijen.

De idylles zijn bedoeld voor de graslandvlinders zoals icarusblauwtje, kleine vuurvlinder en bruin zandoogje, en voor honingbijen, maar zeker ook voor wilde bijen.

Ze verschijnen op allerlei locaties: op braakliggende stukken land in de stad, in wegbermen, op een graslandje bij het hunebedcentrum in Borger-Odoorn, als onderdeel van het vlinderommetje in Zuidwolde en langs slootkanten

bij Ottoland. En ook bij de Volksabdij in Ossendrecht waar de Natuurpoort is voor de Kalmt-houtse heide en langs een sportcomplex in Amsterdam.

Bijen kunnen in de idylles nectar en stuifmeel vinden.

Bruin zandoogje.

Beren
en
tijgers

tellen
in de
tuin

Met een lichtval kun je meedoen aan het meetnet.

Maar liefst 47% van de 841 soorten macro-nachtvinders in Nederland is in meer of mindere mate bedreigd. Er zijn echter ook soorten die het goed doen, zoals bijvoorbeeld de korstmoseters geel beertje en glad beertje. Er verschijnen ook nog steeds nieuwe soorten, zoals de groene geelvleugeluil die in 2013 werd voor het eerst waargenomen.

Geel beertje.

Glad beertje.

Onze kennis van de verspreiding van de ongeveer 2300 nachtvinderssoorten in Nederland is gebaseerd op ruim 4 miljoen losse waarnemingen. Om de voor- of achteruitgang van soorten beter te kunnen bepalen heeft De Vlinderstichting in samenwerking met de Werkgroep Vlinderfaunistiek van EIS-Nederland een nieuw monitoringproject opgezet: het Meetnet Nachtvinders. Iedereen met een lichtval en een redelijke basiskennis van macro-nachtvinders kan meedoen. Meer informatie over dit Meetnet is te vinden op www.vlinderstichting.nl.

De eikenprocessierups breidt zich nog steeds uit ondanks miljoenen euro's die er jaarlijks in ons land aan bestrijding en beheersing van deze 'plaagsoort' worden uitgegeven. Het is inmiddels duidelijk dat meer kennis van het leefgebied en natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups noodzakelijk is. Misschien zijn bloemrijke wegbermen een eenvoudige en natuurvriendelijke oplossing omdat ze plaats bieden aan allerlei natuurlijke vijanden? Daar zouden allerlei vlinders en bijen bij gebaat zijn!

A vibrant garden scene featuring a pond in the foreground with lily pads. Behind the pond, there are tall purple flowers (likely Salvia) and a dense bed of white and pink flowers. To the right, there are large yellow daisies. In the background, a grey building with a tiled roof is visible under a blue sky with some clouds.

Vijf jaar

Tuinvlinders tellen

Teljaar	Gemiddeld aantal vlinders per tuin
2009	22
2010	17
2011	10
2012	13
2013	27

Iedereen ziet wel eens vlinders in de tuin. Door de vlinders in je tuin te tellen, kan je meten hoe het met de natuur in je omgeving gaat. Tijdens de tuinvlindertelling, die De Vlinderstichting sinds 2009 ieder jaar organiseert, worden heel veel gegevens verzameld.

Na 5 jaar tellen is er een mooi beeld ontstaan van de vlinders die in onze tuinen rondvliegen. In plattelandstuinen komen meer vlinders voor dan in het stadcentrum. Dat is geen verrassing. Toch werden in een heel klein stadstuintje gemiddeld nog vijf soorten geteld.

De tuinvlindertelling is een momentopname die een goed beeld geeft van de vlinders in Nederland. Maar om conclusies te kunnen trekken over voor- of achteruitgang van vlinders, zijn meer gegevens nodig. Om deze verschillen zo goed mogelijk in kaart te brengen, roept De Vlinderstichting iedereen op om waarnemingen van tuinvlinders iedere maand door te geven. Op die manier zijn we niet afhankelijk van weersomstandigheden of verschuivingen van vliegtijden.

Toppers in de tuin

Vier maal werd de kleine vos ieder jaar het meest geteld in de tuin. Alleen in 2013 lukte het de dagpauwoog om op de eerste plaats te eindigen. Ook de koolwitjes, de citroenvlinder en het boomblauwtje zijn echte tuinbezoekers.

Het bruin zandoogje, de vlinder die in Nederland het meeste voorkomt, blijft bij de tuinvlindertelling altijd buiten de top 5. Deze vlinder leeft vooral in graslanden en zien we dus niet zo snel in de tuin.

Zeldzame vlinders gezien

Tussen alle vlinders zaten ook een paar spectaculaire waarnemingen. Zo werden regelmatig keizersmantels gezien, een soort die jaren lang was uitgestorven in Nederland en langzaam probeert om terug te komen. Ook de vele koninginnenpages hebben mensen blij gemaakt: volgens velen onze mooiste vlinders.

Invoeren via smartphone, tablet of website Iedereen kan meedoen aan de tuinvlindertelling, of de tuin nu groot of klein is. Daarom werd er een vlinderapp ontwikkeld, waarmee het mogelijk is om via mobiele telefoon of tablet vlinders door te geven! Eenvoudig vlinders zoeken op kleur, naam of familie.

Kijk op www.vlindermee.nl voor alle informatie.

Bedrijven en vlinders

De Vlinderstichting en het bedrijfsleven kunnen elkaar versterken. Vlinders symboliseren biodiversiteit en dat kan worden gebruikt als duurzaamheidproduct.

Vlinders kunnen als duurzaamheidproduct bijdragen aan bevordering van biodiversiteit en bescherming van soorten. Dat kan op veel manieren.

Het vlindervriendelijk inrichten van bedrijventerreinen is belangrijk voor de soorten, maar ook om intern draagvlak te vergroten. De ontheffing voor Tijdelijke Natuur is voor bedrijven een strategische en economische keuze die winst oplevert voor natuur en bedrijf. Lopende trajecten, zoals bij Havenbedrijf Amsterdam en Groningen Seaports hebben hun meerwaarde voor met name graslandvlinders ruimschoots bewezen. Duurzame vlinderdaktuinen bieden nieuw leefgebied en besparen energie. Intern draagvlak bij werknemers kan worden vergroot door activiteiten die direct betrekking hebben op natuurbeheer of vlinderbescherming. ABN-Amro, Cofely, DSM, Eneco, Philips, ProRail, Shell, TenneT en veel andere bedrijven werken met De Vlinderstichting. Op deze manier proberen we anderen te inspireren om op een laagdrempelige manier bij te dragen aan concrete vlinderbescherming.

Nederlands eerste vlinderdaktuin! Gedurende het bouwproces van het nieuwe gebouw van Nature's Pride is in nauwe samenwerking tussen de opdrachtgever, de aannemer, architectenbureau Paul de Ruiter, De Vlinderstichting en daktuinspecialist Van der Tol bv en met financiële steun uit het project Idylle het idee van een vlinderdaktuin uitgewerkt tot een concreet project.

Bloemrijke tuin bij de vestiging van Philips in Best.

Struinen door tijdelijke natuur.

Een jaar vol prijzen

Jaarlijks voert De Vlinderstichting veel verschillende projecten uit. In dit jaarverslag vindt u een samenvatting van de werkzaamheden. De Vlinderstichting zou haar werk niet kunnen uitvoeren zonder de steun van vrijwilligers en donateurs. Hartelijk bedankt voor uw bijdrage in 2013!

Medewerkers

In 2013 had De Vlinderstichting 34 medewerkers in vaste of tijdelijke dienst. Daarnaast werkten er 11 mensen als vrijwilliger, waarvan 6 bij de vlinderweek.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestond in 2013 uit Harry Boeschoten (voorzitter), Leo van Grunsven (vice-voorzitter), Brenda Horstra, Jeroen van Rossen, Henk Lugtmeijer. Harm Evert Waalkens trad af als lid en Rik Leemans volgde de al eerder afgetreden Marcel Visser op.

De Vlinderstichting in de prijzen

2013 was voor De Vlinderstichting een jaar van erkenning. We ontvingen verschillende prijzen en steun uit onverwachte hoek. Titia Wolterbeek, directeur van De Vlinderstichting: "Echt een kroon op ons werk. Geweldig dat zoveel mensen ons hebben gesteund! De Vlinderstichting werkt al meer dan 30 jaar aan de bescherming van vlinders en libellen. Alle waardering van afgelopen jaar laat zien dat er heel veel draagvlak is voor de bescherming van deze kwetsbare dieren. Vlinders en libellen hebben het zwaar, maar samen kunnen we er echt iets aan doen. De Vlinderstichting blijft zich daarom inzetten voor bescherming!"

Postcodeloterij steunt Idylle

De Nationale Postcodeloterij kende De Vlinderstichting voor het eerst een projectsubsidie toe: voor 'Idylle'. De Vlinderstichting legt 'idylles' aan, voor mensen om van te genieten en voor vlinders en bijen om beter te kunnen overleven. Zie verder op blz. 12/13

ANBO MAX Goede Doelen Prijs

Seniorenorganisatie ANBO en Omroep MAX hebben De Vlinderstichting aangewezen als winnaar van de ANBO MAX Goede Doelen Prijs 2013. De Vlinderstichting ontving de meeste publieksstemmen en mag zich nu Goede

Doel van het Jaar noemen. De Vlinderstichting is trots en heel blij met de prijs. De ANBO MAX Goede Doelen prijs werd in 2008 in het leven geroepen door ANBO en MAX; beide organisaties zetten zich in om het werk van goede doelen te stimuleren.

Tientallen vlinderdeals tijdens Business Event

In juni organiseerde De Vlinderstichting een Business Event in Burgers' Zoo in Arnhem. Meer dan 50 bedrijven waren erop afgekomen om vlinderdeals te sluiten. Lodewijk Hoekstra, bekend van 'Eigen huis & tuin' en 'Greenkids', stimuleerde de aanwezige bedrijven om tot actie over te gaan. Aan het einde van de avond bleken er meer dan 25 concrete deals te zijn gesloten, terwijl er nog veel meer in de week zijn gelegd en zijn meegenomen naar de directies van uiteenlopende bedrijven.

Runner up Award voor Green Deal

Het gaat slecht met de vlinders in ons land, onder andere omdat het landschap steeds meer versnipperd en er minder nectar voor de vlinders (en andere insecten) is. De Vlinderstichting legt zich hier niet bij neer en zet zich daarom in voor tijdelijke natuur. Tijdelijke natuur biedt kansen voor veel dieren en planten. Dankzij de 'stapstenen' van natuur die ontstaan, kunnen veel soorten zich beter handhaven. De Vlinderstichting creëert samen met het bedrijfsleven meer kansen voor vlinders in Nederland en is partner in de Green Deal Tijdelijke Natuur. In november ontving deze Green Deal de Runner Up Award uit handen van Minister Kamp. De Green Deal Tijdelijke Natuur gooit hoge ogen met de onderdelen vernieuwing en samenwerking.

Bescherming & onderzoek

Onderzoek naar begrazing

Begrazing met runderen, paarden of schapen is niet weg te denken bij het beheer van heidegebieden. Maar over de effecten op de fauna was nog weinig bekend. Daarom voerde De Vlinderstichting een onderzoek uit naar de effecten van begrazing. Belangrijkste conclusie van het onderzoek is dat de uitvoering van begrazing een kwestie van maatwerk is.

Financiers: Het onderzoek werd uitgevoerd met subsidie van de Provincie Noord-Brabant door De Vlinderstichting, Stichting EIS, RAVON, Sovon en Stichting Bargerveen. En met de welwillende medewerking van Staatsbosbeheer en het Brabants Landschap.

Pimpernelblauwtjes: Blues in the Marshes

De Vlinderstichting is partner in het LIFE+project 'Blues in the Marshes'. Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, De Vlinderstichting, Waterschap Aa en Maas en de gemeente Heusden zetten zich samen in om de zeldzaam geworden natuur terug te brengen. Meer hierover op blz. 10/11

Hooibeestjes in de Gelderse Poort

De Flora- en Faunawerkgroep Gelderse Poort is, in samenwerking met De Vlinderstichting en Staatsbosbeheer een experiment gestart voor dagvlinderherstel in de Gelderse Poort. Veel dieren en planten profiteren van natuurontwikkeling en laten een spectaculair herstel zien. In de periode 2013-2015 worden mannetjes en vrouwtjes van het hooibeestje, een dagvlinder, uitgezet in de Groenlanden en de Millingerwaard. In 2013 werden 70 vlinders losgelaten. De dagen erop volgend zijn er nog veel hooibeestjes in het terrein gezien. Ze hadden een natuurlijk gedrag, want mannetjes bezetten territoria en vrouwtjes zetten eitjes af. Het lijkt dus alsof ze zich in hun nieuwe leefgebied op hun gemak voelen.

Tien voor 12!

Met de campagne Tien voor 12! vestigt De Vlinderstichting de aandacht op de 12 sterkst bedreigde vlindersoorten van ons land om ervoor te zorgen dat we over 10 jaar weer ten minste 10 populaties hebben. Het is Tien voor 12! Zie verder op blz. 8-9.

Nachtvlinders in de schijnwerper

In 2013 is er erg veel aandacht geweest voor nachtvlinders. Dat had ondermeer te maken met het boekje 'Nachtvlinders belicht', dat in maart op de landelijke Vlinderdag van De Vlinderstichting werd gepresenteerd. Hierin wordt onder andere een voorstel gedaan voor een Rode Lijst Nachtvlinders. Het blijkt dat van de 841 soorten die zijn meegenomen in deze lijst er 70 zijn verdwenen uit ons land en dat 63 ernstig bedreigd en nog eens 102 soorten bedreigd zijn. Dit vraagt om meer aandacht en daarom zijn de nachtvlinders in 2013 op allerlei manieren in het zonnetje gezet. Zo zijn er zoekkaarten gemaakt voor de voorjaarsuilen. Door middel van stropen kun je deze lokken en inventariseren. Helaas zijn ze niet heel veel gezien door het koude voorjaar, maar wie weet in 2014?

Financier: Prins Bernhard Cultuurfonds

CITO's voor vlinders en libellen

CITO-events zijn evenementen gericht op vrijwilligerswerk in de natuur. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het netwerk van geocachers in Nederland. In 2013 werd op verschillende plekken gewerkt voor vlinders en libellen: op de Cartierheide werd gewerkt voor heideblauwtjes, in het Kuinderbos werden poelen geschoond voor libellen, op de Strabrechtse heide gingen we handmatig plaggen voor gentiaanblauwtje en op het Kootwijkerzand werd stuifzand hersteld voor kleine heivlinder.

Financier: Prins Bernhard Cultuurfonds

Workshops Praktisch Natuurbeheer

Met een samenwerkingsverband van Sovon, De Vlinderstichting, Zoogdiervereniging, FLORON, EIS – Nederland, Stichting Bargerveen, Wildernistrek, de afdeling Milieukunde van de Radboud Universiteit Nijmegen en RAVON, is een reeks praktische workshops opgezet over het beheer van acht levensgemeenschappen, zoals agrarisch cultuurlandschap en stedelijke natuur. Dankzij deze cursussen hebben beheerders hun kennis over vlinder- en libellenvriendelijk beheer vergroot.

Financier: Regeling Draagvlak Natuur (RDN) van het ministerie van Economische Zaken.

Educatie en publieksprojecten

Koolwitjes in de klas

Scholen kunnen bij De Vlinderstichting een pakketje met eitjes, rupsen en poppen van het groot koolwitje bestellen. Kinderen kunnen de natuur op die manier van

dichtbij meemaken. Ieder jaar worden er ongeveer 3000 pakketjes besteld en verkocht. Daarmee bereikt De Vlinderstichting ongeveer 100.000 kinderen per jaar!

Nachtvlinderestafette op kampeerterreinen

Wegens het succes in 2012 werd besloten om ook in 2013 weer een nachtvlinderestafette te organiseren, samen met Stichting Natuurkampeerterreinen en Natuurpresentaties. Tussen 29 april en 13 augustus zijn in totaal 42 nachtvlindernachten gehouden. Uitvoering was opnieuw in handen van Natuurpresentaties in Haren. Bijna 1500 fantastisch gemotiveerde bezoekers hebben de Nachtvlinderestafette gemaakt tot de grootste promotionele nachtvlinderactie ooit.

Financier: Stichting Eliasen-Uytenboogaart en het Prins Bernhard Cultuurfonds

Vlindermee: tuinvlindertelling

In 2013 vierde de tuinvlindertelling haar eerste lustrum. Daarom werd er een gloednieuwe vlinderapp ontwikkeld, voor iPhone en voor Android. Eenvoudig vlinders zoeken op kleur, naam of familie en direct alle waarnemingen doorgeven. Nog nooit was de tuinvlindertelling zo succesvol. Er deden meer dan 6000 tuinen mee en daarin werden meer dan 160.000 vlinders geteld.

Financier: Prins Bernhard Cultuurfonds

Nationale Nachtvlindernacht

De Nationale Nachtvlindernacht wordt jaarlijks georganiseerd door De Vlinderstichting in samenwerking met de werkgroep Vlinderfaunistiek van EIS-Nederland. Op meer dan honderd locaties in Nederland werden op 6 september 2013 nachtvlinders aangelokt met licht en stroop. Na de regen in de middag was het 's avonds goed weer en er werden veel vlinders gezien.

De Nachtvlinderestafette trok veel bezoekers.

De rode vuurvliinder voor het eerst sinds 1946 weer gezien.

Gegevens: Landelijke meetnetten

Het nauwkeurig volgen van de vlinder- en libellenstand is een van de hoofddoelen van De Vlinderstichting. En dat is mogelijk dankzij het Landelijk Meetnet Vlinders en het Landelijk Meetnet Libellen belangrijk. De Vlinderstichting is alle tellers die dit jaar weer hebben meegedaan zeer dankbaar!

Financier: Ministerie van Economische Zaken

Bijzondere waarnemingen

Op verschillende plaatsen in ons land werd het **herfst-papegaaitje** (*Chloroclysta miata*) gezien. Vanaf 1990 is de soort volgens Noctua, het nachtvlinderbestand van de Werkgroep Vlinderfaunistiek en De Vlinderstichting maar zes maal gezien.

De **rode vuurvliinder** verdween in 1946 uit ons land. Dit jaar is in het zuiden van Limburg door medewerkers van ARK weer een vlinder gezien. Of het een eenmalige zwerver is of het begin van hervestiging van deze soort moet nog blijken. Rode vuurvinders voelen zich het best thuis in bloemrijke beekdalgraslanden.

De **duinparelmoervliinder** vloog veel en goed dit jaar. Goed nieuws voor deze bedreigde soort. Niet alleen werden er veel gezien op de bekende vliegplaatsen, maar de

soort blijkt ook flinke afstanden te zwerven. In de duinen van Noord-Holland en op de Waddeneilanden werden erg veel duinparelmoervlinders gezien.

Duitse libellenonderzoekers vonden in de Weerribben een populatie **kempense heidelibellen**. De soort is niet alleen in Nederland zeer schaars, ook in de landen om ons heen is het een zeldzame verschijning. De kempense heidelibel staat op de Europese Rode Lijst van bedreigde diersoorten.

Beheer Nationale Databank Flora en Fauna

De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) is dé natuurdatabank van Nederland. De Vlinderstichting slaat hierin al haar gegevens over de verspreiding van vlinders en libellen op. Daarnaast werkt De Vlinderstichting ook aan het beheer van de NDFF. We zijn verantwoordelijk voor het functioneren van verschillende onderdelen van het systeem en ondersteunen andere organisaties bij het gebruik van de NDFF. De NDFF geeft een compleet en betrouwbaar beeld van de flora en fauna van Nederland. Deze informatie is essentieel bij het beschermen van vlinders en libellen.

Libellen

Goed jaar zwerflustige libellen

Er zijn in 2013 flink wat libellen gezien die hier normaal niet of weinig voorkomen. Het mooie weer in de zomer had daar vast en zeker mee te maken. Warmteminnende en zwerflustige soorten kwamen vanuit Zuid- en Oost-Europa in Nederland terecht en hadden het hier prima naar hun zin. Dit geldt bijvoorbeeld voor de altijd wel gewone paardenbijter. Grote groepen jagende paardenbijters van soms meer dan honderd dieren werden verspreid door het land gemeld. Ook zeldzamere soorten werden relatief veel gevonden deze zomer. Zo werd de zuidelijke heidelibel verspreid door het land van zeker twintig locaties gemeld.

Meeste libellen doen het goed

Over het algemeen zien we bij libellen dat ze het de laatste jaren redelijk tot goed doen. Van 1999 tot 2011 zijn er meer soorten vooruit gegaan dan achteruit en de totale trend van de libellen in Nederland is matig positief. Libellen hebben de afgelopen jaren sterk geprofiteerd van klimaatverandering en de verbetering van de waterkwaliteit. Na een achteruitgang in de tweede helft van de twintigste eeuw hebben veel soorten zich hersteld. Er zijn nog wel zorgenkindjes, zoals de speerwaterjuffer die nog maar op enkele plekken voorkomt en daar nog steeds achteruitgaat.

Distelvlinder.

De Vlinderstichting

De Vlinderstichting beschermt vlinders en libellen in Nederland. Het is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk die is opgericht in 1983. Sinds die tijd hebben we ons ontwikkeld tot wat we nu zijn: een stabiele organisatie met een goede naam. Onze inkomsten komen uit donaties, giften en nalatenschappen van particulieren en uit projectsubsidies en -opdrachten. Wij voeren alleen opdrachten uit die bijdragen aan onze doelstelling. Een eventueel financieel positief resultaat wordt geheel besteed aan onze beschermingsdoelstelling.

Waar staan wij voor?

Vlinders en libellen zijn een onlosmakelijk onderdeel van de natuur. Daarom moeten ze overal waar ze thuishoren ook daadwerkelijk te vinden zijn. De Vlinderstichting wil dat Nederland weer Vlinderland wordt!

Wie kan helpen?

Iedereen kan helpen 'Nederland: Vlinderland' te realiseren. Door uw eigen grond (van achtertuin tot natuurgebied) vlindervriendelijk in te richten en te beheren. Door aan ons door te geven welke vlinders en libellen u ziet en zo kennis te helpen ontwikkelen. Door, bijvoorbeeld via sociale media, vlinders onder de aandacht te brengen bij andere mensen. Door een donatie te doen aan De Vlinderstichting, waardoor er nog meer budget beschikbaar is voor vlinderbescherming.

De Vlinderstichting
Postbus 506
6700 AM Wageningen
tel. 0317 467346
info@vlinderstichting.nl

De Vlinderstand is een uitgave van De Vlinderstichting (2014).

Foto's: Ab Baas, Henk Bosma, Carmela Cellamare, Arthur van Dijk, Bob van de Dijk, Wilma van Holten, Ineke Radstaat, Christ Schoonus, Marian Schut, Chris van Swaay, Kars Veling, Albert Vliegenthart. Vormgeving: Liesbeth van Agt.

Kijk op www.vlinderstichting.nl of volg ons op

facebook.com/vlinderstichting

[@vlinderNL](https://twitter.com/vlinderNL)